

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Липоводолинського районного суду
Сумської області

25.06.2024

м. Суми, 2024 рік

I. Вступ.

В рамках реалізації зобов'язань та виконання Україною функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 25.06.2024 в межах компетенції здійснено відвідування Липоводолинського районного суду Сумської області (далі – суд) групою НПМ у складі:

Бурка Олександр Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Ежкун Марина Вікторівна, представник громадської організації.

Суд розташований за адресою: вулиця Роменська, 6, селище Липова Долина, Роменський район, Сумська область, 42500.

Керівництво суду:

Сізов Дмитро Володимирович, голова суду.

Жепко Василь Іванович, керівник апарату суду.

Штатна чисельність працівників суду – 17,5 штатних одиниць, з них штатна чисельність суддів – 3 судді.

Суд розміщений у двоповерховій будівлі (фото 1) у центральній частині селища Липова Долина. У будівлі наявні два входи: центральний - у фасадній стіні будівлі та службовий - у правій бічній стіні будівлі. Бічний вхід (фото 14) за проектним задумом є входом для підконвойних осіб та варті, однак використовуватись за призначенням з ряду причин не може (відсутня можливість під'їзду конвойного транспорту; кут відкривання дверей конвойного входу обмежений зовнішніми (пожежними) сходами на рівні близько 60 град.; простір, що залишається для проходу, частково обмежений елементами водостічної системи).

Вхід до будівлі суду облаштовано на рівні асфальтового покриття прилеглої території (фото 1) і є доступним для маломобільних груп населення.

На вході до суду є інформація про найменування і режим роботи судового органу, а також щодо порядку дій на випадок сигналу оповіщення «Повітряна тривога» (фото 1, 2).

Праворуч від вхідних дверей на висоті 0,8 м мається кнопка виклику працівників суду, яка перебуває у працездатному стані (фото 2).

У вестибюлі облаштовано пропускний пункт вхідного контролю та охорони з місцем пропуску через рамку стаціонарного металодетектора.

Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками Територіального управління Служби судової охорони в Сумській області, якими ведеться перевірка документів та реєстрація пропуску осіб до адміністративної будівлі суду. На посту охорони наявна аптечка

з лікарськими засобами та медичними виробами з актуальними строками придатності (фото 6).

У вестибюлі встановлено інформаційні стенди з інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України та центру надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів, зразками процесуальних документів, розкладом судових засідань тощо (фото 4).

У суді наявні два зали судових засідань. Для розгляду кримінальних справ використовується зал № 1, розташований на першому поверсі (фото 7,8). Зал № 2 використовується для розгляду цивільних справ і розміщений на другому поверсі будівлі суду (фото 22).

Санвузол для відвідувачів розташований за межами внутрішніх приміщень будівлі суду.

На першому поверсі суду також розміщується група приміщень для затриманих і взятих під варту осіб та приміщення варту, вхід до якої здійснюється через службовий вхід у правій бічній стіні будівлі суду (фото 12-14), а також через зал судових засідань № 1 (фото 10). Таким чином забезпечується ізоляваність маршруту конвоювання до залу судових засідань. Проте, прохід до вартового приміщення захищений комп'ютерною технікою, що не використовується (фото 11).

Група приміщень для затриманих і взятих під варту осіб та приміщення варту складається з однієї камери для підсудних та одного приміщення варту. До камери ведуть металеві двері, як відчиняються в бік приміщення варту, обладнані механічним замком камерного типу та оглядовим віконцем прямокутної форми. (фото 15). У камері мається дерев'яна лава, що кріпиться до підлоги (фото 17), а також облаштовано канал припливної вентиляції, який не має виходу до свіжого повітря (фото 18). Вікна у камері відсутні. Штучне освітлення внутрішнього приміщення камери здійснюється електричним ліхтарем, захищеним металевою сіткою, який не забезпечує комфортний світловий режим (фото 19, 20). У приміщенні варту встановлено умивальник без під'єднання до водопроводу та каналізації, у баку умивальника на момент відвідування відсутня вода, а також відсутні конструктивні елементи, що унеможливають його використання за призначенням (фото 16).

В залі судових засідань для розгляду кримінальних справ розміщено загородження для розміщення підсудних, яке виготовлено з металу та органічного скла (фото 8) з дотриманням вимог Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010). Зал обладнано системою відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції. Вікна цього залу судових засідань укріплені металевими ґратами.

Для знезаражування залів судових засідань та інших приміщень у суді наявні побутові бактерицидні опромінювачі, які перебувають у працездатному стані (фото 9).

При вибірковому опитуванні працівників суду встановлено їх обізнаність зі змістом статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статті 28 Конституції України щодо заборони катувань, а також з порядком дій у випадку надходження інформації про неправомірне застосування до учасників судового провадження фізичної сили чи психологічного тиску.

В день відвідування групою НПМ затримані, взяті під варту, засуджені, (далі – підсудні) до суду не доставлялися.

Зі слів керівника апарату суду встановлено, що з початку 2020 року конвоювання до суду підсудних, які тримаються під вартою, не здійснюється, що обумовлювалось спочатку карантинними обмеженнями у рамках заходів із запобігання поширенню коронавірусної хвороби, а з лютого 2022 року і по теперішній час не доставляються у зв'язку із провадженням правового режиму воєнного стану. Розгляд кримінальних справ, учасники яких тримаються під вартою, проводиться у режимі відеоконференції.

Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утримуваного під час перебування в суді протягом 2023-2024 років зафіксовано не було.

Слід зазначити, що наказ про прийняття суду для обслуговування конвойним підрозділом та акт міжвідомчої комісії про прийняття суду для обслуговування групі НПМ надано не було через відсутність у суді зазначених документів.

II. Факти порушень, виявлені під час відвідування

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 21 Конституції України, Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН 2.2-40:2018)).

1. Початок сходів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, не мають контрастного забарвлення або маркування (фото 21), що не відповідає вимогам пункту 7.2.20 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 6.3.1.4 ДБН В.2.2-40:2018.

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

2. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог п. 6.5.2. ДБН В.2.2-26:2010, де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене,

в зазначеному суді, де розміщено 1 залу судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано 3 камери. Проте, у суді передбачена лише 1 камера для розміщення обвинувачених, підсудних (засуджених).

Недотримання зазначених вимог своєю чергою призводить до порушення вимог пункту 10 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, ДСА України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція) та не забезпечує роздільного розміщення чоловіків і жінок, дорослих та неповнолітніх, інших осіб відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 88 Кримінально-виконавчого кодексу України.

3. Недотримання рівня природного та штучного освітлення. У камері для підсудних при відсутності природного освітлення рівень штучного освітлення - (5,9-7,6 Люкс залежно від віддаленості джерела світла, при нормі не менше 300 Люкс (фото 19, 20), не забезпечує комфортний світловий режим, що не дозволяє підсудним вільно ознайомлюватись із документами та суперечить пункту 22.5 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R(2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) та пунктам 10 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями (далі – Правила).

4. Пунктом 8.2.3 ДБН В.2.2–26:2010 визначається, що в камерах для утримання підсудних (засуджених) повинна передбачатися припливно-витяжна вентиляція. Допускається передбачати механічну вентиляцію. Попри указані вище вимоги, у ході відвідування НПМ зафіксовано, що роботи з облаштування системи механічної вентиляції камери для утримання підсудних (засуджених) не завершені, вентиляційний канал з камери не має виходу назовні, що унеможливорює доступ засуджених до свіжого повітря.

5. Санвузол у блоці для розміщення підсудних відсутній, що суперечить вимогам п. 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010.

6. Відсутність прямого доступу обвинувачених (підсудних), засуджених до питної води, що призводить до порушення їх прав на гідні умови тримання під час перебування в судовій установі та суперечить вимогам пункту 20.2 Правил, де визначено, що кожен в'язень повинен мати питну воду, коли відчуватиме в ній потребу, а також пункту 22.5 Європейських пенітенціарних правил.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

7. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається

у залі судового засідання, чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводиться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

8. Встановлено факт порушення вимог пунктів 5.11 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції. Для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених обладнується бокс (з урахуванням існуючих технічних характеристик). Бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутній. Також, Інструкцією передбачено, що при неможливості обладнання боксу обладнується огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу та забезпечується вільний під'їзд до неї. Проте, всупереч цієї вимоги відповідний бокс, або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті відсутні. Таким чином, порушується принцип ізолюваності конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій.

9. Тимчасове укриття в суді не облаштовано, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Найближче укриття, розташоване у сусідній будівлі за адресою: вул. Роменська, 4, с. Липова Долина, Сумська область.

III. Рекомендації.

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Сумській області:

1. Забезпечити кількість камер у приміщенні суду відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010;
2. Облаштувати будівлю суду кімнатою для роботи адвоката з підсудними;
3. Обладнати бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті;
4. Облаштувати у суді захисне тимчасове укриття.

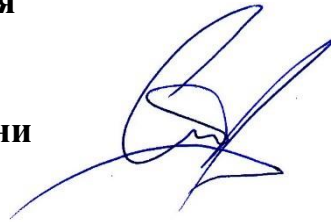
Липоводолинському районному суду Сумської області:

1. Забезпечити у камері для підсудних (засуджених) належне штучне освітлення;

2. Обладнати камеру для тримання підсудних (засуджених) вентиляцією;
3. Створити умови для прямого доступу підсудних (засуджених) до питної води;
4. Здійснити контрастне маркування початку сходів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, у відповідності до вимог ДБН В.2.2-26:2010 та ДБН В.2.2-40:2018.

До звіту додаються: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини

Олександр Бурка

Фотоматеріали до звіту

Фото 1

Фото 2

Φοτο 3

Φοτο 4

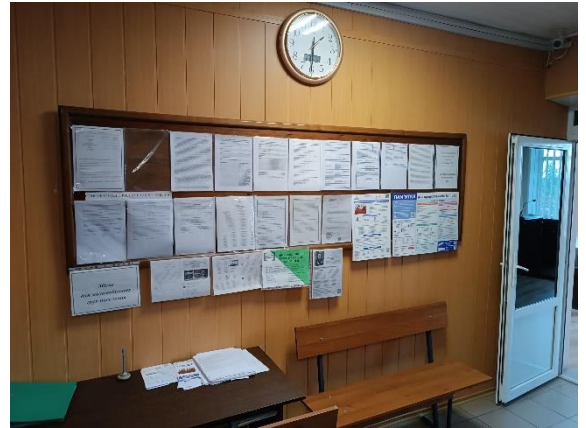

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

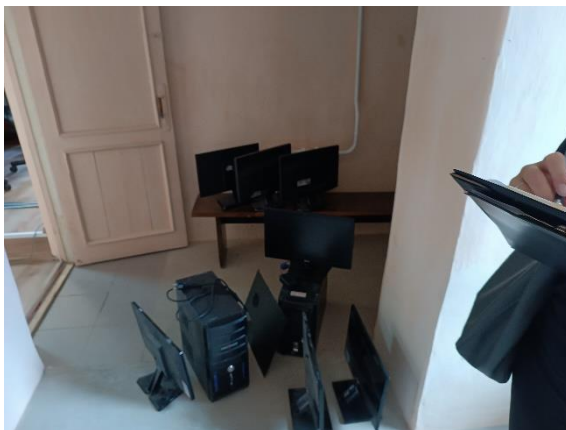

Фото 12

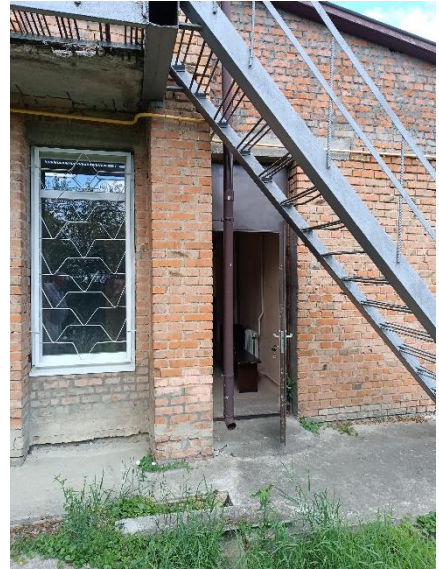
Фото 13**Фото 14****Фото 15****Фото 16****Фото 17****Фото 18**

Фото 19

Фото 20

Фото 21

Фото 22

